

ESTÀNDARD I MITJANS DE COMUNICACIÓ

Juli Moll i Gómez de la Tia

En primer lloc vull fer esment d'una cosa que hauria de ser una evidència per a tothom, però que, per les circumstàncies històriques que el nostre poble, en els seus diversos territoris, ha hagut de viure d'ençà de la incorporació *manu militari* als regnes de França (la Catalunya del Nord el 1659) i d'Espanya (el País Valencià el 1707, la resta de Catalunya el 1714, Mallorca i Eivissa el 1715 i Menorca el 1804, pel Tractat d'Amens), no ho és per a molta gent. Em referesc al fet que els mitjans de comunicació siguin en la llengua pròpia del país. En aquest sentit, voldria que entre tots arribéssim a aconseguir un estat d'opinió que fes possible que la nostra premsa periòdica fos editada en la llengua pròpia del país i que les nostres emissores de ràdio i de televisió emetessin també en la llengua del país, i que tot açò fos vist com el que realment és en els països normals, un acte de normalitat: els països normals tenen els mitjans de comunicació propis cadascun en la seva llengua. Com és natural, partint d'una situació de anormalitat tan greu com la que li ha tocat de viure al nostre país durant dos segles i mig, a aquesta situació normal no s'hi arriba de cop, sinó per passos successius; és més, la normalitat ni tan sols no es podria aconseguir ni en el supòsit més favorable de consens, social i de les forces polítiques, pel que fa a la bondat d'aquest objectiu. I és que, a més dels mitjans materials (empreses i capitals) i humans (periodistes, maquetistes, documentalistes, locutors, presentadors, realitzadors, càmeres, muntadors etc. etc.), cal tenir una llengua preparada per a la comesa. I és evident que una llengua a la qual se li ha prohibit durant anys i panys l'accés a l'escola, a l'edició de llibres i als mitjans de comunicació, el més probable és que es trobi fragmentada en dialectes, la qual cosa és cosa normal arreu, però sense haver pogut desenvolupar la modalitat adequada per a aquestes funcions, ço és l'estàndard comú, cosa que ja no és normal, almenys en els països del nostre entorn immediat.

Necessitat de l'estàndard. Doncs bé, ens convé disposar de l'estàndard. Parlaré, doncs, de la realitat del nostre estàndard, que ara com ara no és del tot definit en els seus diversos aspectes, fonètico-fonològics, morfològics, sintàctics i lèxics. Però és que cal també un esforç de depuració consensuada entre els especialistes, simultàniament amb

un esforç d'acceptació social, primer de la necessitat de la seva existència i després de la seva concreció consensuada.

Com ja vaig apuntar en un article de resposta a l'informe de la Real Academia de la Historia publicat els dies 16 i 18 de juny d'enguany al diari "Última Hora Menorca" l'estàndard del català no el va fer Pompeu Fabra (que es va limitar a fer el que un sol home pot fer: propostes d'estandardització, i val a dir que, en general, prou ben fetes), sinó que el fa tot el poble que parla la nostra llengua, dia a dia, en un ardu i complex procés de decantació de formes i estructures lingüístiques, locals o generals, fruit de la comunicació interactiva de parlants de tot el domini. I afegia que tendim lliurement a un estàndard únic apte per als requeriments propis d'una llengua moderna, que tots els parlants cultes d'una llengua es fan seu bo i reconeixent els seus diversos registres apropiats a cada situació, de major o menor formalitat, de llengua d'especialitat o de llengua general. És, doncs, molt més que unes simples normes ortogràfiques. I em demanava: "Per què l'estàndard hauria d'agranar el català de Menorca ni de cap altra banda si és justament garantia de la seva continuïtat, en ser-ho de la llengua en totes les seves manifestacions?" Tant de bo l'estàndard català estigués en condicions d'agranar formes o fins i tot parles locals, perquè açò voldria dir que la gent el coneixia i se l'havia fet seu per a fer-ne ús, com escau, només en els moments i les circumstàncies adequades, i l'esdevenidor de la nostra llengua fóra molt més segur que no és. I, malgrat açò que acap de dir, só partidari de la defensa de la riquesa i la varietat de les parles locals, el que passa és que aquestes no poden subsistir, sense un estàndard consolidat, és a dir conegut i acceptat pels parlants de la llengua, perquè avui i ací el destí d'una llengua sense estàndard consolidat és ineluctablement la seva desaparició, en un terme de temps més o menys pròxim. I em voleu dir quina parla local es manté quan tothom ha abandonat la seva llengua per adoptar-ne una altra (que, evidentment, sí té l'estàndard consolidat)?

Escaiença d'ús de l'estàndard. Abans he esmentat les circumstàncies adequades d'ús de l'estàndard, i ara crec que convé que miri de ser més explícit: aquestes circumstàncies en general són les que demanen una major formalitat (una lliçó magistral, una conferència, un discurs, una intervenció en una assemblea o ple d'una corporació, un ofici litúrgic, un sermó, les comunicacions de l'administració, sien internes, sien al públic en general etc.) o on l'acte comunicatiu és adreçat als parlants de tot el domini o a estrangers (textos legals i administratius, un llibre, unes notícies de la ràdio, de la tele-

visió, un diari o una revista, el doblatge d'una pel·lícula estrangera, l'ensenyament de la llengua a estrangers etc.).

Un cas d'especial atenció que afecta els mitjans de comunicació en català a les Balears és el de l'ús de l'article en els dits mitjans. De fet, la qüestió, pel que fa a l'estàndard, ja és resolta des de fa segles, des del temps en què la coexistència dels dos articles, *es* i *el* (abans *lo*) era normal no tan sols a les Balears sinó també a Catalunya. I, ja se sap, l'opció de l'estàndard fou per l'article *lo* (avui *el*), així que açò, amb tants de segles de tradició, no s'ha de replantejar. Quan caldrà emprar l'estàndard, caldrà utilitzar l'article *el*. Però no tots els programes de la ràdio i la televisió, i fins segons quines seccions de les publicacions periòdiques, seccions de caire folklòric o molt vinculades a determinats usos de la llengua on calgui reflectir la parla local amb exactitud, o segons quines edicions de llibres, han de ser en estàndard o del tot en estàndard. Pens ara, per exemple, en l'edició de les *Rondaies mallorquines d'en Jordi des Racó*, per exemple, on pròleg i estudis ho seran, però no pas el propi text de les *Rondaies*, que cal que reculli la llengua popular tal qual (o la recreació que en féu Mn. Alcover). Una sèrie televisiva de dibuixos animats, per exemple, només emprarà l'article *es* si cal reflectir el parlar d'al·lots mallorquins no pollencins, menorquins i eivissencs. En tots els altres casos farà ús de l'estàndard. Per a entendre'ns, els personatges dels *Picapedra* en català no han d'emprar sinó l'article *el*. També és plausible l'ús de l'article *es* en programes de tertúlies o de participació de públic en general. No cal dir que el criteri és igualment vàlid per al doblatge de pel·lícules. En tot cas, és una qüestió que la direcció dels programes de qualsevol mitjà de comunicació àudio-visual de les Balears ha d'estudiar i resoldre amb cura ja abans de l'emissió del primer programa.

Ja fora del marc dels mitjans de comunicació, crec que les intervencions parlamentàries a les corts o al parlament i, sobretot, els discursos s'haurien de fer emprant només l'article *el*.

Doncs bé, la preservació de les variants dialectals (que no s'ha de confondre amb l'admissió de formes errònies o bàrbares o deturpades, baldament sien locals) té lloc on i quan l'ús de l'estàndard no és adequat: la conversa normalment informal amb la gent que comparteix el mateix dialecte, amb la família —però, per exemple, potser no en segons quins brindis de Nadal o de les grans ocasions familiars (noces, decessos, graduacions dels fills) o en al·locucions que, pel motiu que sigui, vagin carregades d'èmfasi—, no és tampoc adequat l'ús de l'estàndard en les converses al carrer, a les botigues i bars i cafès etc., en una nota breu escrita a un amic o familiar, però no necessàriament en una carta (on l'estil epistolar depèn, en gran mesura, del grau de familiaritat entre el

qui escriu i el destinatari); en suma, en la major part dels actes de la vida quotidiana és adequat l'ús del dialecte. En la feina, és clar, depèn: no és el mateix la feina d'un jutge a l'audiència en sessió solemne, que quan parla de diversos assumptes amb el seu oficial al seu despatx, ni les comunicacions quasi sempre orals del pagès amb els seus missatges no tenen el mateix grau de formalitat que la seva intervenció, posem per cas, en una sessió pública del sindicat agrari. Les variants locals tenen també curs en els diàlegs de la literatura o el cinema en obres de caire costumista o de recreació realista local...

L'elaboració de l'estàndard. He dit que l'estàndard el fa el poble en un procés de comunicació interactiu. Es tracta d'un producte social que es va fent i la seva elaboració demana relació entre parlants de *tot* el domini lingüístic i temps, molt de temps si es deixa íntegrament en les mans exclusives dels parlants, de manera que pot esdevenir impossible la seva creació si es trenquen les condicions sociopolítiques que possibiliten la comunicació real i efectiva entre membres de tota la comunitat de parlants de la llengua. Per açò, per abreujar, per accelerar el procés, convé que especialistes en la llengua d'arreu del domini facin llurs propostes d'estandardització de manera que amb les aportacions de tots s'arribi a configurar un model lingüístic apte per als parlants de tot el domini. Naturalment, cal aprofitar la feina feta i ben feta dels nostres predecessors en aquesta tasca. L'adamisme (allò de creure's que el que s'ha fet fins ara no val res, que jo só el primer i l'únic que en sap i, en conseqüència, ho faré tot de cap i de nou), en llengua, és senzillament nefast. A més, cal tenir present que la tasca feta pels nostres predecessors (Aguiló, Milà i Fontanals, Barnils, Fabra, Moll, Coromines, Sanchis Guarner, Aramon, Miquel i Planas, Vallcorba, Badia i Margarit etc.) i l'Institut d'Estudis Catalans, si bé no completa, i millorable en algunes coses, és en la seva major part bona, i ha estat en part vehiculada per l'ús que n'han fet els nostres escriptors en llurs obres i pels nostres mestres en el sistema educatiu, públic i privat, i també pels mitjans de comunicació, premsa, ràdio i televisió, que hom ha aconseguit posar a disposició de la nostra llengua, cosa que implica un cert grau de socialització, ço és, ja hi ha un bon nombre de persones alfabetitzades en la nostra llengua, prou coneixedores del model fins ara proposat, i açò de cap manera no es pot desaproveitar, car hi ha estàndard en la mesura en què aquesta socialització del model proposat s'ha produït.

Doncs bé, ja fa divuit anys que vaig denunciar un cert adamisme en les propostes d'un col·lectiu de traductors i correctors de diversos mitjans de comunicació de Barcelona que el 1986 va publicar un manifest titulat *Estàndard i dialectes*. Ho vaig fer en un article titulat *Llengua catalana. Estàndards i mitjans de comunicació*, que va ser pu-

blicat a la “Revista de Catalunya”, núm. 4 (1987), ps. 61-73. Menyspreant, conscientment o no, els avantatges d’aconseguir l’establiment d’un estàndard únic apte per a les necessitats comunicatives dels parlants de tot el domini, amb el pretext d’acostar la llengua dels mitjans de comunicació al català que ara es parla (en realitat només el que parlaven ells), propugnaven de fet un predomini de formes pròpies només del català central, com si les de les altres contrades no fossin també català que ara es parla i moltes vegades amb segles de tradició d’ús en la llengua comuna, culta o popular, i, sobretot, oblidant el fet cabdal que en totes les llengües cultes del món no s’escriu com es parla, sinó que s’escriu com hi ha tradició d’escriure.

Hauríem de treballar per l’assoliment de l’estàndard únic del català, però no per la via adàmica de fer taula rasa del que en aquest sentit ha estat fet fins ara, sinó en el sentit de completar-ne els buits que hi ha i perfeccionar el que ja hi ha fet, seguint per a fer-ho, i de molt a prop, els criteris rectoris de l’obra de Fabra, el qual va basar la seva reforma en el català modern en la seva varietat central, mirant de depurar-la en el possible dels fets de tota índole (fonètics, morfològics, sintàctics i lèxics) que de cap manera no poguessin ser considerats com a fruit d’una evolució normal de la pròpia llengua, sinó d’una evolució interferida pel castellà o el francès. Sense perdre mai de vista el punt de partença evolutiu, la llengua de la cancelleria reial medieval i els nostres grans clàssics de la literatura, però sense deixar de tenir en compte la llengua administrativa antiga de notaris i capellans i institucions com ara les antigues universitats, avui ajuntaments, magnífic guiatge per a destriar quines formes gaudeixen o no de llarga tradició d’ús en la llengua escrita. L’altra crossa o guiatge és la coneixença de les formes encara vives o vivaces en el mateix català central fins avui o almenys fins a principis del segle XX o en qualsevol dels altres dialectes principals de la llengua, tenint molt presents en particular les solucions ofertes pel mallorquí (Palma) i el valencià (la ciutat de València, excepte en els trets fonètics que caracteritzen l’apitxat, substituïts pel que fa a llur influència en l’estàndard pels corresponents als parlars al S de la línia que va del Perelló a Sallent de Xàtiva), mina inexhaurible de possibles solucions susceptibles de ser utilitzades amb profit per l’estàndard actual.

La millora de l’estàndard. Amb els mateixos criteris, doncs, cal afrontar qüestions encara no resoltes. Per exemple, pel que fa a la morfologia, no fa gaire el professor Gabriel Bibiloni presentava una proposta per a resoldre la multiplicitat de formes de la desinència de la 1ª persona singular del present d’indicatiu dels verbs, que com sabeu, és *-o* per al català central i occidental, *-e* per al valencià, *-i* per al rossellonès i *-* per al

balear. La dita proposta propugna per a l'estàndard únic la desinència - del balear, però corregida segons els usos antics per als casos en què la rel del verb acaba en determinats grups consonàntics, per exemple en oclusiva més líquida., en -v, o en vocal, etc., la qual cosa fa coincidir la proposta amb les solucions de la llengua dels nostres clàssics antics, però sobretot la fa més acceptable als parlants dels dialectes altres que el balear.

Un altre cas de discrepància dialectal actual que l'estàndard únic no ha resolt és la doble gradació dística d'adverbis de lloc i demostratius: *ací* (València) / *aquí* (Barcelona, les Balears), *açò* (València, Menorca) / *això* (Barcelona, Mallorca), que es podria resoldre restaurant la triple gradació dística per a l'estàndard únic català: *ací*, *açò*, *aquest* (proximitat a qui parla), *aquí*, *això*, *aqueix* (proximitat a l'interlocutor) i *allà*, *allò*, *aquell* (llunyania de tots dos).

Casos de perfeccionament de l'estàndard tal com el tenim fins ara podrien ser, per exemple, la correcció de la simplificació segons el model castellà del grup -nn- en manlleus de les llengües clàssiques, el grec i el llatí. Així, si fem *Hannibal* o *annal* o *Anna* o *decenni*, no hi ha cap motiu per a no fer *annual*, *annualitat*, *anniversari*, *britànnic*, *càn-nula* etc. La correcció de *redós*, per *redòs*, vist que res no justifica el canvi de ò per ó.

També cal esmenar, per exemple, el disbarat introduït recentment, contrari a la lògica i a tota la tradició gràfica catalana, de manar apostrofar l'article *la* davant mots començats amb *s-* líquida: *l'Schola Cantorum* (!), en comptes de mantenir, com fan totes les llengües del nostre entorn i la totalitat dels nostres texts catalans antics, *la Schola Cantorum*. Fins i tot podríem establir d'emprar, com ho fan l'italià i els nostres texts clàssics, la forma *lo* de l'article davant mots masculins començats amb *s-* líquida: *lo statu quo*, si és que es fa difícil per a molts de fer *el statu quo*, que cal llegir en quatre síl·labes: *els - ta - tu - quo*, pronunciat [ˈkwo] no pas [ˈkuo], com fan alguns bàrbars desconeguts.

L'estàndard i els mitjans de comunicació. No puc estendre'm més en generalitats sobre l'estàndard i la seva millora, de la qual es poden donar fàcilment molts d'altres exemples, si el vull referir als mitjans de comunicació, així que miraré de fer-ho tot seguit.

En primer lloc, vull remarcar que no hi un estàndard lingüístic específic dels mitjans de comunicació, com erradament creien i segurament encara creuen els signants del manifest *Estàndard i dialectes* (1986), sinó que els mitjans de comunicació han de triar les seves opcions lingüístiques dins l'estàndard general i, encara millor, dins l'estàndard únic, si mai l'arribam a aconseguir. De la mateixa manera, salvant les distàncies, que ho

fan les llengües d'especialitat, de les distintes branques del saber filosòfic, científic i tècnic, i les llengües especialitzades de cadascun dels oficis, tradicionals o moderns.

Per açò, són inadmissibles en l'estàndard general i, per tant, en la llengua dels mitjans de comunicació formes dialectals com ara *puja'ls* per *pujar-los* o *estrènye's* per *estrènyer-los* o *aparteu-ze* per *apartau-vos* (o *aparteu-vos*), perquè les dites formes dialectals, *pujà'ls* o *estrènye's*, són inviàbles per als valencians, que sí pronuncien les erres finals dels infinitius, i per als balears, per als quals *aparteu-ze* esdevé incompreensible, i açò sense comptar que són, a més, mancades de la tradició literària de les altres, que ja van ser en el seu dia fixades per Fabra per a l'estàndard. Si els equips de doblatge de pel·lícules al català volen que les còpies abastin tot el mercat potencial del domini lingüístic català, cal que evitin aquestes formes dialectals, que, igual com el cas ja esmentat de l'ús de l'article *es* dels dibuixos animats per a al·lots balears, només seran admissibles quan calgui reflectir la parla local vulgar del català central.

Els mitjans de comunicació han d'anar en compte a no triar, en determinats contextos, entre les opcions lingüístiques que els brinda l'estàndard general, les que es contradiuen amb les llengües d'especialitat, d'oficis o disciplines tècniques o científiques concretes. Així, en una informació sobre avanços en la investigació astronòmica, si la terminologia en català dels nostres astrònoms té establert un ús preferent per al mot *estel* davant *estrella*, cal que en la dita informació de caire científic la dita preferència sia mantinguda. Un altre exemple de transgressió terminològica: és sabuda la importància que per a mariners i pescadors té el fet de poder disposar d'una *amarra* al port. El concepte és bàsic i la paraula que l'expressa en català, amb segles de tradició, també: *amarra*, usada tant als ports de les Illes com als del continent. Per què la veiem, als nostres mitjans de comunicació, tantes vegades substituïda per un possible sinònim, *amarrament*, mancat de tota tradició? És sens dubte un cas d'ultracorrecció que cal bandejar immediatament. En descàrrec dels mitjans, val a dir que el diccionari normatiu és insuficient en aquest punt, ja que només recull *amarra* en l'accepció de "Cap de corda que serveix per a amarrar la nau". Hauria estat millor la definició amb el mot *cap* i no pas amb *cap de corda* (*En un vaixell no hi ha més corda que la del rellotge*, diu la dita marinera). Calia haver recollit, a més, l'accepció de "Cadascun dels llocs d'un moll condicionats (amb anelles o norais etc. i a vegades amb serveis complementaris, aigua i electricitat) per a l'amarratge de les naus".

Igualment, en texts de pesca, nàutica, oceanografia, geografia, marina, cartografia, en particular la cartografia nàutica, etc. és bàsic el mot *mar*. Aquest, com és sabut, presenta la possibilitat en l'estàndard català actual de ser emprat en masculí o en femení, la

qual cosa deixa en llibertat per a utilitzar-lo en qualsevol de les dues opcions. Però aquesta llibertat d'ús s'ha de saber administrar: per exemple, faria molt estrany, i no dubtaria de considerar-ho incorrecte per artificios, un ús sistemàticament alternat al 50 % o en qualsevol altre repartiment fix d'aparició d'un gènere o l'altre. Imaginau-vos un *atlas*, que en un mateix mapa d'Europa posés: *Mar Mediterrània, Mar Tirrè, Mar Jònica, Mar Hadràtic, Mar Egea, Mar Negre, Mar Càspia, Mar Cantàbric, Mar Bàltica i Mar Blanc*. O que alternés pàgines amb mapes amb els noms de les mars ara tots en masculí, ara tots en femení. És evident que cal optar, i cal optar no sols en una publicació, sinó que cal optar terminològicament. En les diferents disciplines que versen sobre la mar, cal optar per un sol gènere gramatical. Aquesta opció ja ha estat feta a favor del femení, i en conseqüència també l'estàndard general ha d'optar per donar una certa preferència, no necessàriament exclusiva, a la forma de gènere femení, atès que les raons que decanten l'elecció pel dit gènere en terminologia específica són perfectament vàlides per a l'estàndard general. Com que hi ha encara molta gent que no sap els motius d'aquesta elecció, a continuació els donaré resumits:

1) La generalitat de la forma exclusiva en femení del mot en tots els dialectes en la llengua catalana antiga, almenys fins al segle XVII.

2) El fet que la dita forma exclusiva en femení sigui encara avui vigent a tot el País Valencià i a les Balears i, a Catalunya, a la regió de Tortosa i al Rosselló, el Conflent, l'Alta Cerdanya, el Capcir i el Vallespir, però també en femení pràcticament fins als nostres dies en boca dels pescadors del litoral i mariners des de Salses fins a les portes de Barcelona.

3) El fet que a la resta de Catalunya, havent estat exclusiva en femení fins als segles XVI-XVII (*Santa Maria de la Mar*, 1641, *Rubriques de Bruniquer*, es manté encara en tota la terminologia relacionada en què el mot *mar* és adjectivat o en locucions pròpies dels homes de la mar (*alta mar, baixa mar, bona mar, mar podrida, mar llarga, mar picada, mar arrissada, mala mar, mar calma, mar brava, mar grossa, mar desfeta, mar vella, mar forana, mar llanguera, fer o haver-hi molta mar, fer-se a la mar, maregassa, haver-hi la mar de... etc. etc.*).

4) El fet que la llengua literària catalana hagi tendit, sempre i a tot arreu (entre milers de casos fàcilment aplegables, uns quants d'il·lustres: *ara-abans-d'ara, en Bahama i sos boscos jauria la mar*, J. Verdaguier, *Atl.* (1867), III, 14b; *El pont de la mar blava*, obra de L. Nicolau d'Olwer; *Vora la mar; eternament inquieta*, vers de J. Maragall; *I t'assedegui el blau de la mar, tan llunyana*, vers de S. Espriu, *Primera història*

d'Ester), a la superació de la fragmentació dialectal mitjançant el restabliment de la normalitat de l'ús de la forma antiga en femení per al català central i nord-occidental.

I 5) El fet de la indefugible elecció a favor d'una de les dues formes. Com ja he dit abans, no es pot concebre un mapa o un atlas que simultaniï o alterni totes dues formes: *Mar Mediterrani* i *Mar Hadriàtica*, *Mar Egeu* i *Mar Blanca* etc. Cal triar i l'elecció (Eduard Fontserè, *Elements de geografia*, Barcelona, Gustau Gili, Editor, 1938, llibre modèlic per a l'ensenyament en català de la geografia fet durant la Generalitat republicana), l'elecció, dic, es féu ja fa molts d'anys a favor de la forma més general i més documentada en tots els temps en català, i no té sentit de replantejar-la ara, perquè es donen exactament els mateixos condicionants que al temps que es va prendre la decisió: les condicions no han variat i res no fa pensar que llur valoració vagi ser incorrecta.

Aquesta tria té per conseqüència haver de donar els noms de les mars en femení (*Mediterrània*, *Jònica*, *Hadriàtica*, *Egea*, *Negra*, *Blanca*, *Groga*, *Bàltica* etc.), que són els que trobam profusament documentats en l'abundant cartografia catalana antiga, com no podia ser d'altra manera, però també emmena a mantenir la preferència del femení en l'estàndard únic i en terminologia, on, en principi, no s'ha d'admetre altra forma que la femenina, cosa que inclou, és clar, l'expressió *el nivell de la mar*: resultaria agramatical fer *el nivell del Mar Mediterrània a Alacant*; només és possible *el nivell de la Mar Mediterrània a Alacant* i aquesta expressió és coherent només amb *el nivell de la mar*; un altre exemple: un hom ha de poder comparar el *nivell mitjà de la Mar Mediterrània* amb el *nivell mitjà de la Mar Negra*, si ho feia, llavors podria dir que comparava els *nivells mitjans de les mars al·ludides*, però si, en comptes de fer-ho així, digués que comparava els *nivells mitjans dels mars al·ludits* incorreria en una evident incoherència gramatical.

Deia en la resposta al manifest *Estàndard i dialectes*: El que sí em sembla fora de tota mena de dubtes és el fet que un bon pla d'estudis de la llengua portat a terme per un cos competent i disciplinat de mestres i professors exercint la seva tasca educativa al llarg de tots els anys de l'ensenyament general bàsic i del batxillerat ha de resoldre la problemàtica del *salt* dels diferents dialectes —o idiolectes— a l'estàndard general, amb molta menys dificultat que, per exemple, els homòlegs anglesos o francesos, per la simple raó de la incomparable major complicació dels sistemes ortogràfics vigents de l'anglès i el francès. Evidentment que aquesta tasca es veuria notablement afavorida si el nivell lingüístic dels mitjans de comunicació catalans fos l'adequat. No es tracta de fer, com maliciosament deia el grupet del manifest, “de corretja de transmissió amb objec-

tius pedagògics com és el cas del diari *Avui*”. Es tracta, com he dit, del nivell adequat, dins l’estàndard.

Aquest manteniment dins l’estàndard comporta, naturalment, un correcte domini dels fonemes de la llengua. Els fonemes són en nombre reduït i cal dominar-los tots, perquè la sola fallada en un comporta una multitud d’errors en una multitud de mots, amb un efecte desorientador, sobretot per als qui no els tenen ben assentats, em referesc especialment a l’enorme quantitat de gent immigrada en procés d’aprenentatge de la nostra llengua, que arriba a a l’errònia conclusió que ja no li cal esforçar-se perquè, al capdavall, si ja ho diuen com els nostres locutors o dobladors... No pot ser que cap locutor català es prengui la llicència de pronunciar les elles com si fossin is semiconsonants: *Maiorca* per *Mallorca* o *iuna* per *lluna* o *pei* per *pell*. Una altra cosa és si l’estàndard oral ens ha de permetre als balears, però també als parlants del Vallès, el Maresme i les diòcesis de Vic i de Girona, de mantenir en l’estàndard oral la diferenciació entre la *ll* palatal procedent del grup *LL* llatí i la *ll* antigament escrita *yl*, avui pronunciada amb *i* semiconsonant (o amb realització *ai* a Menorca quan és intervocàlica). Perquè tothom m’entengui, els casos en què el català general fa *ll* (inclòs el valencià) i el castellà fa *j*: *consell* / *consejo*, en què els parlants de les Balears, el Vallès, el Maresme i les diòcesis de Girona i de Vic fem *i* semiconsonant: *consei*. És una qüestió encara oberta. Si s’acceptava la diferenciació, llavors segurament caldria que féssim en l’estàndard oral diferenciador una correcció puntual: *cabei* per *cabell* i *cabeiera* (*ca-beera* a Menorca) per *cabellera*.

Tampoc no són admissibles en l’estàndard general les eles pronunciades a la castellana, sense la velaritat característica catalana. Així mateix, no pot ser que els nostres locutors no sàpiguen pronunciar *casa* i, en conseqüència, que en pronunciar *cassa* es confongui el mot de l’habitatge amb el de l’art cinegètic. No pot ser que no sàpiguen distingir les os obertes de les os tancades ni les es obertes de les es tancades. No pot ser que locutors especialitzats en esports no sàpiguen dir *fitxatge* i diguin sistemàticament l’ultracorrecte *fitjatge*, com per desgràcia tantes vegades hem de sentir.

Els enllaços fònics entre mots dits sense pausa, amb les sonoritzacions que comporten, s’han de dominar: No s’han de confondre *els astres* amb *els sastres*, ni *els ous* amb *els sous*. El domini implica no caure en ultracorreccions, ço és estendre la sonorització de l’enllaç als casos en què no s’ha de fer: les oclusives finals sordes *p*, *t*, *k*, se sonoritzen en contacte amb consonants oclusives inicials sonores, però no pas davant vocals. La cosa és important, perquè per causa de professionals dels mitjans de comunicació no prou preparats lingüísticament s’ha estès com taca d’oli entre la gent a Cata-

lunya un greu defecte, com ho és la sonorització d'oclusives sordes finals davant mot començat en vocal. Així, particularment amb el mot *cinc*: *Cinc [g]homes de vint-i-cinc [g]anys*. Però també *Blanc [gu]i vermell...* Amb altres grups no sé que es doni; per exemple, encara no he sentit mai coses com *Amunt [d]i avall*, segurament perquè en aquest cas els catalans centrals practiquen la reducció a ena (*Amun i avall*). Però tampoc no he sentit *Una soll o cort [d]estreta*, que gairebé es confondria amb *Una corda estreta*. El problema és que, si s'incorre en aquest defecte, un català amb un correcte domini dels enllaços fònics ha d'interpretar els mots següents al grup final *-nc* com a començats en *g*: *Cinc guilles* no és el mateix que *cinc illes*, i, si es pronuncia *cinc [gu]illes* per *cinc illes*, és *cinc guilles* o guineus el que s'ha d'entendre com a dit. (En canvi on hi ha confusió per a tothom és quan el segon mot comença amb *c*- velar o *k*: *Cinc arts* sona exactament igual que *cinc karts*.) Com que el fenomen s'ha produït just després de l'obertura al català d'algunes emissores de ràdio i televisió, no creiem que pugui tenir cap altre origen. Igualment crec en la responsabilitat dels mitjans pel que fa a la difusió de pronunciar *complèt* en lloc de *complét*. L'origen de l'error és molt simple: en corregir l'error popular de dir *complert* per *complet*, s'han limitat a eliminar-ne la *-r-*, sense adonar-se que *complet* és un altre mot, manlleu de *COMPLETVS*, que té en català una *e* tancada. El mal que han fet i fan des dels mitjans a la pronúncia correcta d'aquest mot és, a hores d'ara, de difícil reparació, que només es pot afrontar amb una acció decidida des dels mateixos mitjans. Vet ací l'enorme responsabilitat dels mitjans de comunicació, que igualment estenen i arriben a consolidar les formes correctes que les incorrectes. Per açò és tan important el nivell lingüístic adequat dels mitjans, que és assegurat si un hom es manté dins l'estàndard general.

Els mots bàsics de la llengua s'han de conèixer i s'han de dominar a la perfecció. Així, és inadmissible que no se sàpiga que els articles determinats singulars catalans s'apostrofen davant vocal o hac: Hauria de ser impossible sentir dir a un locutor de ràdio *Els números de la Bonoloto són el sis, el onze...*, i per desgràcia no ho és...

El mot *nord*, seguint la norma general segons la qual les consonants oclusives, tant les sordes com les sonores, es pronuncien sordes a fi de mot seguit de pausa i no se sonoritzen davant mot començat en vocal o hac, el mot *nord*, dic, es pronuncia [$'n\div{rt}$] tant si es troba davant pausa com si es troba davant vocal o hac inicial de mot: *Nord i sud* s'han pronunciar com ho he fet [$'n\div{rt}$ i $'sut$], no pas [$'n\div{rd}$ i $'sut$], per tant *nord-est* i *nord-oest* es pronuncien, malgrat la grafia amb *d*, també amb *t*: [$n\div{rt}$ $'est$] i [$'n\div{rt}$ u $'est$]. El mateix hem de dir del mot *sud*. Si diem *Feia un fred horrorós*, amb *fred* pronunciat amb *-t*, cal pronunciar igualment *sud i nord* amb *sud* també pronunciat amb *t*:

[ˈsut i ˈnɔrt], i coherentment *sud-est* i *sud-oest* pronunciats amb *t*, malgrat llur grafia amb *d*. Açò afecta mots tan importants per als mitjans de comunicació com *Sud-àfrica* i *sud-africà*, *Sud-amèrica* i *sud-americanà* i *Nord-amèrica* i *nord-americanà*, que quasi sempre sentim mal pronunciats en boca dels locutors de ràdio i televisió catalans. També és molt greu la pronúncia [meteuˈzat] per [meteuˈsat], sense parar esment que és un acròstic el segon membre del qual és *sat-* de *satèl·lit*. O, cosa igualment dolenta, tota una sèrie infantil de dibuixos animats sobre els *dinosaures*, on, és clar, *dinosaure* era un mot bàsic, el qual va ser sistemàticament mal pronunciat [dinuˈzawré], sense parar esment que el mot surt de la prefixació amb *dino-*, prefix grec (δῖνος , -ή, -ό) que vol dir ‘que fa por, terrible’, del mot *saure*, el qual té essa sorda. Cal pronunciar *dinosaure* amb essa sorda, exactament igual com *sobresortir* es pronuncia amb essa sorda perquè aquesta és la essa del mot *sortir*. La cosa és greu, perquè vol dir que fan de locutors no sabent llegir correctament el català, i hom els permet que des de la tribuna amplificadora de la ràdio o de la televisió continuïn fent llur labor de deturpació idiomàtica.

En el meu article de 1987 ja denunciava la pronúncia incorrecta que de manera sistemàtica es podia detectar en la gran majoria de mitjans de comunicació audiovisuals de Barcelona. Ho deia i ho repetesc perquè, per desgràcia, absolutament tot continua tenint plena vigència: El que sí cal urgentment és que els professionals de la correcció idiomàtica dels mitjans *tinguin les idees clares, en sàpiguen molt i disposin d’un marc de treball que faci possible la seva incidència sobre els professionals de l’elocució de la ràdio i la televisió* de manera que definitivament esdevinguin insòlites —degudes a pur accident— pronúncies, en locutors catalanoorientals, com *kunséll*, *pésca*, *rém*, *cérca* i *recérca*, *mès* (adv. i subst.), *kumplèt* —en donaré un exemple senyer d’un sabadellec il·lustre: ‘Una recança infinita, / una esperança *desfèta* / i una patria tan petita / que la somnio *complèta*, Joan Oliver, *Corrandes d’exili*—, *zòna*, *kórp* (ocell), *tèma* i *sistèma*, *fóll*, *estòna*, *escórça*, *mòra* (fruit de la morera), *dòs* (2), *róst*, *mós* (mossegada), *pórrro* etc., *dezisió*, *dezisiu* i *deziisivament* (tan dolentes o més que *decissió*, *decissiu* i *deziisivament*), *posizió*, *prezisió*, *prezisament* etc., *misatge*, *misatger*, *absolut* i *absolutament*, *màgzim*, *ògzid*, *txugar*, *etzètera*, etc. etc. Se’ns fa difícil de creure que hom desconegui o menystingui l’article de Joan Coromines *Sobre l’elocució catalana en el teatre i en la recitació*, que conté tants d’aspectes saludables per a locutors, presentadors, responsables etc. O del mateix autor, *Alguns noms propis estrangers usats sovint en forma incorrecta*, on, entre moltes altres indicacions d’evident profit, es dona entenent que la *x* de *Mèxic* és una *xeix* i no una *ics*. Com és possible que no se sàpiga, per exemple, que

la *ll* només té valor palatal en castellà i en català? A què treuen cap, doncs, les pronúncies palatals errònies cada cop que apareixen als noticiaris els noms de la tenista Chris Evert Lloyd o la Companyia Lloyd d'assegurances? Però com hem d'esperar que es pronuncïïn bé els noms propis estrangers si sentim ara *Sant Fóst*, ara *Sant Fòst*, ara *Campsentélles* ara *Campsentèlles*? o bé *Flix* pronunciat amb ics i no amb xeix, que és com cal? O *Manacór* en comptes de *Manacòr*? O *Sòller* en comptes de *Sóller*?, en aquest cas malgrat l'accent gràfic i tot, com en el cas de *Vandellós* per *Vandellòs*; i que no se'ns digui que és una tendència del barceloní a pronunciar la dita *o* de *Sóller* com a oberta, perquè és ben sabut que els barcelonins poden pronunciar i pronuncien *pólla*, que sona exactament igual, excepte, és clar, la consonant inicial. També caldria que se sabés que només els valencians han de pronunciar la *-r-* de *Pallars*.

Abundant en el tema que suggereixen aquests darrers desgraciats exemples —i n'hi ha moltíssims d'altres, per exemple, *fóssa* per *fòssa* (ara que se n'exhumen tantes del temps de la Guerra Civil, i per tant són notícia: “Quan la parella ve de *nòces*, / ja veu i compta sos minyons, / veu com davallen a les *fòsses* / els que ara viuen d'il·lusions”, Joan Alcover, *La Balanguera*), *Andórra* per *Andòrra*, *Bèrga* per *Bérga*—, voldríem remarcar que, pel que fa al vocalisme, cal aconseguir de bandejar del tot la impressió que un observador atent treu que en català central (car d'aquest dialecte són la majoria de locutors dels centres emissors de Barcelona, cosa d'altra banda totalment lògica i que no cal canviar) *é* i *è* són en certa manera intercanviables, igual com *ó* i *ò*, perquè aquesta és, lamentablement, la impressió que es treu de les emissions radiotelevisives. Llevat d'uns pocs casos ja de temps ben establerts i sobre els quals caldrà tornar per mirar d'aconseguir que només resti una sola forma per a l'estàndard oral o bé, en certs casos, només dues, una per a la modalitat oriental i una altra per a l'occidental —per exemple: *primavéra* / *primavèra*, *interès* / *interés*, les formes verbals *és* / *ès*, *església* / *esglèsia*, els sufixos *-ència* / *-ència*, *lléi* / *llèi* etc.—, llevat d'aquests pocs casos, dic, el timbre obert o tancat de les vocals en qüestió és unívoc per a cada mot en cada dialecte i la pronúncia que se'n separa no indica sinó desconeixença del mot en el propi dialecte. Hem posat al capdavant el mot *consell* per la seva freqüència d'aparició als comunicats diaris dels mitjans de comunicació. Doncs no cal ésser lingüista per a saber que si la primera vocal, la *o* àtona, es pronuncia *u*, es tractarà aleshores d'una pronúncia oriental, potser de Barcelona o de Girona, no de València o Lleida; la *e* tònica del mot no podrà tenir el timbre tancat, que, en aquest cas, és propi de Lleida o València, que pronuncien [o] la primera vocal del mot. La pronúncia [kun'sèl] és la barcelonina des de fa centúries i cal que ho continuï éssent.

El locutor, açò, ho ha de saber: ha de conèixer quina és la pronúncia dels mots bàsics en el seu propi dialecte, si no, és que no coneix la llengua en cap de les seves varietats i llavors sí que cal substituir-lo, almenys fins que n'aprengui alguna. És inconcebible, i això en qualsevol país del món, que cap cadena de ràdio o televisió, pública o privada, contracti per a locutors persones que desconeguin la llengua en què s'han de fer les emissions. Un lingüista mínimament versat en català sabrà, a més, que el mot *consell* deriva del llatí *CONSILIV* i que la *e* de *consell* procedeix d'una *i* breu clàssica a través d'una *e* tancada llatino-vulgar i que la seva evolució normal en català dona *e* tancada en els dialectes occidentals i *e* oberta en els orientals (bé que neutra a gran part de les Balears). Aquests coneixements no són gens necessaris per al locutor de ràdio o de televisió, però si que ho és, ho repetim, el coneixement de la pronúncia del mot en qüestió en el propi dialecte.

Tampoc no es pot admetre que, davant un mot amb *e* o amb *o* tòniques la pronúncia del qual és desconeguda pel locutor (en el cas tan freqüent que no porti accent gràfic), aquest opti pel *si l'encert l'endevín*. L'experiència i les matemàtiques ensenyen que, en aquestes condicions, el percentatge d'encerts és, a la llarga, del 50%, exactament igual que el d'errors... Cal, doncs, que s'assabenti de quina és la seva pronúncia, per exemple amb algú que conegui bé el mot en qüestió per via oral, o bé amb el glosari de la *Gramàtica de la llengua catalana* de Pompeu Fabra (1912) o amb el *Diccionari Alcover-Moll* o bé amb el *Diccionari Coromines*. Ens diuen que en la fonètica hi ha molt de camí per recórrer i es dona per sobreentesa l'excusa que és molt difícil d'aconseguir una encertada dicció des del punt de vista lingüístic... Doncs és una excusa que no compartim gens. Aprendre a consolidar un vocalisme correcte, dominar el joc de sonoritzacions i ensordiments consonàntics, interns o externs al mot —enllaços fònics—, saber quan una vocal és absorbida en la pronúncia per una altra d'un mot veí i dominar la correcta escansió catalana en síl·labres —cosa que afecta el joc accentual secundari pre-tònic— no és tan difícil: comptat i debatut són un nombre ben limitat de regles. Aprendre-les i adquirir soltura en llur aplicació és una de les tasques fonamentals prèvies dels professionals de l'elocució. Ens sembla molt més difícil saber trobar el to i el saber estar davant micròfons i càmeres en les múltiples situacions, molts cops imprevisibles, que el mitjà comporta.

Però no tot es redueix a errors en fonètica i morfologia. Així sentim com decauen els pronoms febles *en* i *hi*, i com es forcen els règims verbals: *Lluitar la pilota* per *lluitar* o *pugnar per la pilota*. Dirien també *Jo lluit la pau* en lloc de *Jo lluit per la pau*? I hem arribat a sentir coses com: *Un txut que hagués pogut estar el tercer gol*, en comptes

d'*Un xut que hauria pogut ser el tercer gol*. Ja va malament de fonètica en fer *txut* per *xut*, malament de morfologia en emprar *hagués* per *hauria* o *haguera*, però l'ús d'*estar* per *ser* és erroni tant en català com en castellà i revela, doncs, una inseguretats total pel que fa a l'ús d'aquests dos verbs semànticament i sintàcticament tan importants. I també he de denunciar la ultracorrecció gravíssima d'eliminar la preposició *a* introductora de complements indirectes! Avui mateix (dia 21 de setembre): "... aldarulls a Budapest demanant la dimissió del primer ministre *per haver mentit la ciutadania*" Essent el verb *mentir* intransitiu, *la ciutadania* només pot fer funció de subjecte, però no us penséssiu pas que la ciutadania hagi mentit, qui ha mentit és el primer ministre. Tot ve que han sentit campanes que el català introdueix els complements directes sense preposició, el mal és que, no tenint ben assentades les estructures sintàctiques bàsiques, tenen la voluntat d'aplicar la norma, que el comú de la gent que sap català aplica bé inconscientment, però no saben distingir el complement directe de l'indirecte. La correcció gramatical a Can Pistras, però, també, on queda la versemblança?

També hi ha la qüestió de neologismes posats en circulació sense mirament de cap casta. Amb la plataforma difusora de què disposen per definició els professionals dels mitjans, haurien de ser molt curosos a l'hora d'introduir neologismes i ho haurien de ser, és clar, per la facilitat amb què aquests neologismes, potenciats en llur ús pels mitjans de comunicació, poden prendre carta de naturalesa en la nostra llengua, la qual cosa va molt bé quan l'encerten, però va molt malament quan l'esguerren. Així, la introducció de *pols* per als usos figurats del *pulso* castellà: per exemple un *pols polític*. En castellà *pulso* per 'pugna' deriva del fet de denominar *pulso* el provar-se a fer força de braó: *echar un pulso*. És clar, a l'expressió catalana *competir en força de braó* fa de mal fer sotmetre-la a l'extensió de sentit que ha fet el castellà amb el seu *pulso* d' *echar un pulso*. N'hauríem de fer *una força de braó*. Però per què cal anar sempre de bracet del castellà, calcant-li tots els mots, totes les expressions? Pel que fa a *pulso*, no tenim els mots *pugna*, *brega*, *competició* etc., que expressen exactament et mateix? I que després vinguin els del manifest *Estàndard i dialectes* a parlar de "corretges de transmissió amb objectius pedagògics", quan el que de fet es fa en molts de casos no és altra cosa que acastellanar, larvadament o descarada, la nostra llengua. Un altre exemple pot ésser la introducció de mot magrebí *patera* que vol dir en la llengua àrab 'barca', no pas 'barca amb immigrants il·legals', com l'utilitzen els nostres mitjans de comunicació. La veritat és que no ens feia ni ens fa gens de falta el dit mot usat en aquesta darrera accepció, que arriben a utilitzar com a pseudoadjectiu en expressions com *camió patera* per a designar un camió amb immigrants il·legals, essent possibles com són expressions com *barca*

amb immigrants il·legals, amb la natural reducció, en haver-hi prou context, en *barca d'il·legals*. Però la cosa arriba al sùmmum quan sentim en una emissora de ràdio catalana de prestigi, i d'una manera sistemàtica, *pastera* per *patera*. És una transgressió inadmissible a la semàntica d'un mot especialitzat: una *pastera* és una barca petita i sense quilla, el que a Menorca s'anomena amb el nom de *tèquina*. Com és possible que un hom pugui creure que es pot “catalanitzar” el mot àrab *patera* mitjançant una ampliació dels sentits del mot català *pastera* només pel simple fet de ser parònims? Parònims sí, però incompatibles semànticament des del punt de vista nàutic. Si ja hi ha moltes morts, per desgràcia, amb barques grosses i ben quillades, les “pateres”, quantes n'hi hauria dins la mar gran, amb barques petites i sense quilla i, a més, carregades de gent a pic de mall? No se'n salvaria ni un. Açò és, simplement, i em sap greu de dir-ho, no tenir-ne ni idea.

Una altra qüestió: els cognoms o llinatges catalans s'han de pronunciar bé encara que siguin mal grafats: *Roselló*, grafia acastellanada, s'ha de pronunciar igual que *Roselló*, perquè és el mateix cognom: no existeix un cognom amb una pronúncia *rozelló*. El mateix que *Gasol* s'ha de pronunciar igual que *Gassol* (és un derivat de l'adjectiu gas, gassa ‘que té els ulls clars’, *Monzó* igual que *Montsó*, població aragonesa. Igualment els balears i valencians han de pronunciar amb -v- el cognom *Caballé* de l'exímia cantant d'òpera.

En fi, els exemples d'errors es podrien multiplicar fins a la nàusea i no és pas aquesta la meua intenció, però sí que vull recomanar, a més de la subjecció en la mesura del possible als límits de l'estàndard establert, que es miri de fer un esforç per aplicar sempre el bon sentit, el sentit comú, que no sol estar renyit amb les normes de l'estàndard, si aquest és ben fet. En posaré un darrer exemple, d'aparició darrerament molt sovintejada als mitjans: les *crisis humanitàries*. El diccionari normatiu defineix *humanitari*, *-ària* com un adjectiu que significa “que s'interessa pel bé de la humanitat”. O sia que, seguint el *DIEC*, una *crisi humanitària* és una “crisi que s'interessa pel bé de la humanitat”, però el que es vol donar entenent és justament tot el contrari! Es pot parlar d'*accions humanitàries*, les d'aquell qui s'interessa pel bé de la humanitat, però no pas de *crisis humanitàries* quan el que es vol dir és que es violen els drets humans més elementals. Crisis com les dels morts i els desplaçats pels bombardeigs israelians del Líban, com les de les víctimes de fanàtics atemptats suïcides contra civils innocents i indefensos, com les dels desplaçats de Kóssovo o del Darfur i la resta interminable no són *crisis humanitàries* sinó *crisis inhumanes*, i *accions humanitàries* són les destinades a impedir o, si més no, a pal·liar aquests desastres. En l'expressió *crisi humanitària* re-

ferida a aquestes catàstrofes es contradiu l'estàndard, sí, però sobretot es contradiu el bon sentit que tothom ha de tenir: no es pot emprar un mot per a fer-li significar el contrari del que vol dir, si no és en llenguatge irònic, que no és el cas.

Voldríem acabar reproduint un fragment de l'assaig d'un col·lectiu de traductors valencians *No hi ha lloc per a errors*, que sintonitza perfectament amb tot el que hem dit: "Arribats en aquest punt, caldria preguntar-nos quina és la funció de l'estàndard, per a què serveix. Probablement tots estarem d'acord a afirmar que un estàndard només té sentit en la mesura que contribueix a augmentar la capacitat de comunicar-se entre si dels parlants d'una àrea lingüística determinada. I, doncs, així com es diu que l'únic criteri capaç de garantir la versemblança imprescindible per a aconseguir que els catalans reconeguen la llengua dels mitjans de comunicació com a pròpia és buscant la màxima aproximació possible a les maneres habituals de dir de la majoria de parlants, és necessari plantejar-se què passa, seguint aquest mateix criteri, si tenim en compte el conjunt dels Països Catalans. [...] Valorem també adequadament el fet que, sovint, allò que opera amb caràcter aproximatiu a la parla espontània d'una determinada zona té uns efectes distanciadors respecte d'una altra zona. La virtut d'un estàndard consisteix justament a establir l'equilibri necessari perquè totes les terres que parlen una mateixa llengua puguin sentir-s'hi reconegudes".

No voldria que ningú dels qui m'han escoltat se'n dugués una idea equivocada de les crítiques que he fet d'alguns professionals dels mitjans de la comunicació pel fet que voluntàriament no hi he posat noms i cognoms, ni tan sols no m'he referit a cap mitjà de comunicació en concret, no voldria, dic, que ningú pensés per açò que en faig una crítica generalitzada de caràcter indiscriminat, tot i que és cert que, en alguns dels exemples d'errors que he adduït, hi cau gairebé tothom. Vull dir que, emmig de professionals que no fan bé la seva feina des d'un punt de vista lingüístic, n'hi d'altres que sí que la fan bé. I la llengua dels qui la fan bé no té per açò menys versemblança que la dels altres, sinó que quasi sempre en té més, molta més. Pensau que pràcticament tot el que he denunciat no té res a veure amb qüestions de registre idiomàtic ni de purisme de cap mena, es tracta simplement d'*errors* en pràcticament tots els casos, i si els he remarcats, no és pas per fer la guitza ni per qüestions personals, sinó pel bé de la llengua. Ho faig amb perfecta consciència de la transcendència de la missió fonamental que els mitjans tenen de cara a la salvaguarda de les llibertats individuals i col·lectives: la gent té dret a ser informada i a ser-ho veraçment per a poder ser realment lliure. Jo només deman que, com que aquesta tasca es fa a través de la llengua, no servesqui per a deturpar-la sinó per al seu redreç. Ja sé que la tasca del redreç i de l'assoliment del coneixement de l'estàndard

no és la missió dels mitjans, sinó del sistema educatiu del país en els seus distints nivells, primari, secundari, o de formació professional, i universitari. Però el sistema educatiu té les seves limitacions i només té incidència directa damunt una fase de la vida de les persones, mentre que els mitjans influïxen sobre la parla de la gent gairebé tots els dies tota la vida. Per açò són lingüísticament tan importants, per açò és tan important la seva correcció.

Malgrat tot, vull expressar la meua esperança en el futur i creure que tots aquests errors i totes aquestes marrades fins a arribar a trepitjar terra ferma són coses pròpies dels inicis de tot redreçament social, com ho és l'accessió de la nostra llengua als mitjans de comunicació. Per acabar, vull remarcar que ens cal, imprescindiblement, crear un sol espai català de les comunicacions, un espai per a onze milions de receptors, no quatre o cinc espais, més o menys aïllats, fent la seva guerra cadascun pel seu compte i, en conseqüència, essent tots necessàriament deficitaris.

Moltes gràcies per la vostra atenció.